

Aggelviks Hellsokällas
Ruiner,

eller

Lär Lärning Hyslemans

Futklapp

till

Federbönder

Med Twåne Colorerade Papper

af
Emanuel Mallen.

Du villkände, somi tror
Ett illskott förat och smakt,
Läs hand här innes bor -
Och tyfona ej tilli frakt!

Den smikna! Brunnsmästaren!

Förord.

Värdiga Läsare, hvem du häldst må vara icke bil-
la dig icke att du här får läsa annat än sanning,
tål du intet den, så kasta efter genomläst företal
denna berättelse på Eldbrasan; mig quittar det li-
ka se'n sanningen hunnit i dagsljuset.

Författaren.

1793

1793

Die erste Hälfte des Jahres 1793
ist die Zeit der großen Not
in Frankreich, die durch die
Kriegsereignisse und die
Veränderungen in der
Verfassung verursacht wurde.
Die zweite Hälfte des Jahres
ist die Zeit der großen
Kriegsereignisse, die durch
die Invasion der Engländer
in Frankreich verursacht
wurde.

1793

————— ❁ ❁ ❁ ❁ ❁ ❁ ❁ ❁ —————

Länge har jag varit betänkt på att till en upp-
lyst allmänhet utgifva en sanfärdig berät-
telse om U. H. K. under de åren jag dermed
haft befattning, men icke förr än nu fått tillfäl-
le dertill; och jag har så mycket mera skäl till
en sådan upplysnings meddelande, som perso-
ner finnes hvilka i min frånvaro sökt leda den
lättrogna åhöraren af deras illskedfulla tal till
en förvillad tanke om rätta förhållandet.

År 1812 efter det jag förut trenne somrar
för en hastig åkomma uti mitt vänstra knä, be-
gagnat Kongl. Djurgårds Helso-Brunn såg jag
första gången som Brunsgäst U. H. K. och blef
af då varande aktningvärda Brunns-Sällskap vald
till Ordin, Brunns-Fiskal, hvars befattning det
tillhörde att så länge Brunnskuren påstod, emö-
taga och förvara sådane frivilliga afgifter som
(efter gammalt bruk), af Brunsgästerne utbe-
taltes. — Jag förde deröfver i Brunns-Sällska-
pets närvaro ordentelig bok och lämnade vid
slutet af mitt vistande der till då varande be-
ständigiga Brunns-Derection en Cassa-Behållning
stor 45 R:dr. 2 sk. 9 rst. Bco, Samma år an-
ställdes Brunns-Promenad (icke på Brunns-Cas-
sans bekostnad, utan efter serskilda samman-
skott,) till Wårdshuset Claes på hörnet efter
andra Lifgardets väl arrangerade Reg:ts musik,
16 till antalet klädde till parad, på af mig hos
Reg:ts-Chefen serskildt erhållen tillåtelse; dagen
var vacker, samlingen talrik, lysande och he-

drande för stället, ty ordning och anständighet voro rådande. —

År 1813 begagnade jag icke denna Källas Helsovatten.

År 1814 då den märkvärdiga smädeskriften Uggelviks-balen utkom i slutet af året, hvars sanna förhållande här efteråt skall blifva utveckladt, begagnade jag likaledes som Brunns-gäst denna Helsokälla, blef äfven då af ett lika aktningvärdt och talrikt Brunns-Sällskap enhälligt kallad till emottagande af Ordin. Brunnsfiskals-befattningen och lemnade vid Brunns-terminens slut till förenämnde Direction en Cassa-Behållning stor 82 R:dr Bco. S. Å. ingafs af mig och flere Brunns-gäster underdånig ansökan till Kongl. Maj:t om tillstånd att bebygga och inrätta detta ställe i likhet med Stockholms öfriga Helso-brunnar, men som resolutionen innehöll afslag sammanträdde pluraliteten af sistnämnda års Brunns-gäster jemte Brunns-Directionen hos Källarmästaren Sandberg & Källaren tre Remmare och beslutades, att som ingen byggnad finge uppföras skulle förenämnde 82 R:dr Bco öfverlemnas till fördelning mellan några pauvres honteux, inom Ladugårdslands församling. Detta uppdrag verkställdes af Directionen mot qvitto och serskild tacksägelse i Tidningarne till Sällskapet; som jag vid detta sammanträde äfven var närvarande så får jag nämna, att ehuru jag icke direkte ogillade ett sådant beslut, emedan det var till behöfvande och nödställte likars understöd kan jag dock ej neka det jag projekterade att desse medel skulle få qvarstå hos den af detta årets Brunns-gäster som efter Brunnsdrickningens slut, på sällskapets begäran medlen mot ränta emottog intill dess att möjligen ännu uågon Bygg-

nadstillåtelse skulle kunna vinnas, och detså mycket heldre som Mannen hvilken hade emottagit dessa 82 R:dr. Bco. då var och ännu är i anseende till sina stora fastigheter här i staden väl och säkert känd, men som byggnads-tillåtelsen nu mera ansågs omöjlig att vinna och jag var ensam uti framställnings-frågan härom, så blef beslutet oförändradt. — Detta år utmärkte sig källans uppkomst framför flere af de föregående, och hade säkerligen tilltagit uti sitt anseende om ej Uggelviks-Balens författare låtit besolda sig att från trycket utgifva en sanningslös beskrifning hvars materialier säkerligen hämtats från åskådarne utanföre Dans-Salongens fönster och på gården, för att dymedelst bland allmänheten utsprida sådane rykten som möjligen skulle kunna betaga stället den recomendation det redan tillvunnit sig; men han bedrog sig. I stället för uträkningen att blifva hedrad för sina hopraffsade till en del vänjeliga karakterer han der framställt för Läsarens ögon, så ådrog han sig hederliga och tänkande personers förakt och afsky, hvarmed han slutade sin skriftbana. Emedlertid som sagt är, besöktes detta ställe nyssnämnde sommar af ett ovanligt stort antal bättre folk som begagnade källans helsovatten hvarföre och tvenne Brunnspromenader efter en vald musik kunde tillvägabringas och trenne väl arrangerade Brunnsbaler som voro anställda å Claes på hörnet, hvilken Dans-Societé, utom Brunnsällskapet utgjordes af ansedda Adelige och Borgerliga familjer samt Ståndspersoner, ej som det heter uti Smädeskriften, dit författaren visserligen ibland annat, hämtadt de dansande från fordna Hasselbäckens baler. Uggelviks-Brunns-

bals tillställning var som följer: Dans-salongen smakfullt prydd och rikt upplyst med hvita vaxljus i alla kronorne och tillhörande lampetter. — Orchestern af samma musik, och lika talrik som vid Djurgårds Brunnsbaler. Uti serskilte rum tätt invid Dans-salongen voro skänkar der Thé och Limonad serverades. Kapp- rum med sine Uppassare serskildt för Cavaljerer, och serskildt för Damer voro inrättade. Utom Brunns- och Romor-Mästrarne, efter hvad brukligt var costymerade, voro fyra Vaktmästare för billetters, emottagande och kontramärkens utlemnande, dessutom till Honneursvakt anställde en Corporal och fyra Grenadierer samt marschaller på Brunnsgården. De täta omvexlingarne af så väl privata som Hyreqvipager bevisade att samlingen var vald äfvensom att ingen Dame fick entré in i Dans-salongen som ej förut blifvit inviterad med kort. — Värddinnan för Vårdshushållningen hade äfven beflitat sig att vara rikeligen försedd med goda varor och som ingen efter balens slut lemnade stället med missnöje så kan man sluta att äfven hon gjorde sitt bästa för att befordra det till vinnande af kredit och anseende.

Om efter det sista Brunnsbale är 1814 afblåstes, några muntra Bacchi bröder qvarstadnat för att roga sig, så var det något som alldeles icke hörde till Bal-arrangementet; hvar för öfrigt Hr Wahlberg hämtat materialerna till smädebladens utvidgande till 4 delar är något som icke hörer till det ämne hvarom nu är frågan.

Åren 1815, 1816 och 1817 freqventerade jag icke detta ställe.

År 1818 begagnade jag slutligen som Brunns-gäst och Ordin. Brunnsfiskal denna H. K. och

lämnade, efter inköp af flere nödvändighetsper-
sedlar, hvaraf brunnen var i högsta behof, (på
Brunnssällskapets begäran,) till min efterträdare
Commissarien Aurell en behållning af 7 R:d.
5 sk. 4 rst. Jag har nu upplyst förhållandet
af de Brunns-medel som varit mig som Brunns-
fiskal ombetrodde, och önskade att om vissa andra
U. H. K:s. Brunnsfiskaler, som före och sedan
allt hitintills sig med källan befattat, kunde
göra detsamma, finge vi se hvilken som står
bäst till boks, så vida Verificationer, Decharger
och bevis skola galla. — Nu vill jag sluteligen
skrida till uppgift af hvad som influtit sedan
jag blef kallad till U. H. K:s. Föreståndare. År
1819 höstetiden eller efter Brunnsdrickningens
slut samma sommar, ville ej någon bärga de få
Inventarie persedlar som då funnos kvar, utan
allt lämnades till sköflings under bara himme-
len. Vid underrättelsen härom af då varande
Brunnsmästare, och efter betraktande af den
förstörelse som hotade en af våra första hälso-
källor, åtog jag mig (efter anmodan) vården
deraf och föresatte mig, om möjligt vore, att i
någon mohn upphjelpa och förkofra denna af
naturen så vackert belägna H. K. hvilken ifrån
uråldriga tider tyckes varit ämnad till annat
än splitets och afundens föremål, synnerligast
som jag näst K. Djurgårds-brunns Badinrättning
prisar detta vatten för min förut saknade hälsa.
— Påföljande året 1820, vid en sammankomst
uti Gula salen å Börsen, öfverlämnades mig af
då kvarvarande Direktörer källans kassa-kista
med deruti befindliga handlingar, samt en
kassa-behållning efter 20 års förlopp stor
6 sk. 6 rst. Bco. Med denna fond emottog jag
lemningarne af en hälsobrunn hvars tillhörighe-

— 8 —

ter ej ägt någon ständig Baskyddare, utan hvad som ena året genom gode och nitiske Patrioter förbättrats och tillkommit har året derefter då källan saknat dessa personer, blifvit till intet gjordt, hvaraf följderna varit att stället i betydlig mån försämrats. — Jag har på egen bekostnad utverkat Kongl. Sundhets-Collegii, Kongl. Maj:ts samt Hof-Consistorii särskildta, för en Hälsobrunn högst oundärliga, Resolutioner, och utan att vara egenkär, vädjar jag till den del af Stockholms respekt. Allmänhet, hvilken besökte detta ställe om somrarne åren 1820 — och 1821, att jemnföra hvad det då var och sedan varit allt ifrån sommaren år 1821 enär jag icke velat mig med källan befatta af orsaker dem jag nu förbigår att nämna; emedan sådant endast vore att framställa vissa personers karakterer på en mindre fördelaktig sida. — Men vidare till saken, efter det jag höstetiden år 1819 åter tog hand om källan, vill jag nu låta veta de förbättringar jag af egna medel dessa tvenne somrar åstadkom. — Allt kostar penningar — väl hade jag vid sommarens början år 1820 Konungens nådiga resolution att få uppbygga en Brunnssalong och tillåtelse att till kostnadens ersättande få uppbära frivilliga Brunnssafgifter — men som byggnaden icke straxt kunde värkställas, så lät jag emedlertid uppföra ett större och ett mindre tält, uppsatte en större flaggstång med dertill hörande flagg och vimpel, det enda minnet som ännu finnes kvar på stället sedan min tid. — N. B. sjelfva flaggstången. Ty som jag sjelf hade påkostat flaggen med sitt tillbehör, så ägde jag ock fullkomlig rätt att taga den derifrån, om det ej annars skolat gå med den som med mycket

mycket annat mig tillhörigt, uttransporterade tvenne rustvagnar med sparrar och bräder till golf och tvenne rader kyrkobänkar, förutom gungbräden, Predikstol, Altare med Altartafla och Nummertafla med kyrkosiffror, allt provisionellt för tillfället inrättadt, att det i hast, och med lätthet kunde uppsättas före Gudstjensernas början och åter nedtagas efter deras slut hvaremellan det större tältet begagnades synnerligast rägniga morgnar, som Brunnsalong för Brunnsvästerna och det så mycket förr som Tälten inrymde mellan 130 och 150 personer. I följe häraf och på min begäran tillät Kongl. Consistorium att utom vanlig Brunnsbön ordentlig Gudstjenst fick hållas och förordnade således till första årets Brunns-Predikant Kongl. Hof. Predikanten Rhodin och andra året efter af mig på förslag till Brunns-Predikant uppförde Pastor Jhrmark. Första Brunns-Predikan som således nånsin varit vid U. H. K. hölls midsommarsdagen år 1820 — efter Annonce uti Dagl. Allehanda som utvisade Gudstjensens början och Predikantens namn i likhet och tur med Stockholms öfriga tillåtna offentliga Gudstjens, hvilket sedermera fortfor alltjemt under min styrelsetid åren 1820 och 21 till hvarje Sön- och Helgedag. — Den föreställde kyrksalen var nu och sedermera åtskilliga Helgedagar med blomsterguirlander och löf invändigt klädd, — vald Coralmusik uppfördes och utsedd Cantor började kyrkosången, efter föregången repetition af musiken, och styckeskott låssades, samt sammanringning med tvenne klockor. Öfver tusende personer voro samlade och under sammanringningen tillströmmade folk från alla håll,

för att med uppmärksam andakt och stillhet deltaga uti denna högtidliga religiösa Ceremonie. — Dessa tvenne somrar hade man tillfälle att se denna i sig sjelf mindre ansedda Helso-Källa äfven blifva besökt af hvad man kallar bättre folk, ty till Söndags-Gudstjensterne hvimlade alla angränsade vägar af åkande, ridande och till fots promenerande folkskaror. — Jag sparde också hvarken kostnad, tid eller möda för att söka göra stället trifligt och behagligt, och de som af Helsovattnet sig begagnade blefvo alldrig astrugade någon afgift, utan hvar och en erlade en liten penning efter behag; och skulle denna Inrättning fullkomligt så väl kunna underhållas med frivillige gåfvor som de öfriga Brunnarne, hvarest ingen som Brunnsgäst får ett glas vatten förr än han erlagdt en bestämd Tribut till Brunnen, hvilket för mången vid sina tillfällen kan vara svårt nog. — Deremot var det under min tid som Styresman för U. H. K. fritt för alla att deltaga uti ställets bekvämligheter och nöjen; äfven de som icke erlade en enda skilling blefvo likaväl ansedde. Behöfvande Brunnsgäster hade dessutom sitt understöd lika som vid de öfrige Stockholms Helsobrunnar efter som tillgångarne medgäfvor. — Utom förenämnde arrangementer fanns dessa tvenne åren 1820 och 1821 En Brunns-Läkare på stället att tillgå, utan afsigt att Brunnsgästerne beskatta. — Efter af mig gjord anhållan och som gammal vän och bekant åtog sig Professoren Herr Doct. N. Åkerman Läkarevården och var nästan dageligen, under Brunnsdrickningen, närvarande på stället. — Jag hade visserligen fortfarit, och efter min lyckligt återvundna hälsa år 1823 återtagit denna

befattning och nu längesedan haft den tillåtna Brünns-Salongen uppförd, om jag ej väntat detta af den egenmäktigt uppkomna, så kallade Direction (med all respekt för öfrigt för dess Ledamöter) hvilken, utan samråd med mig, korrt före min sjukdom vid slutet af sommaren år 1821 sig formerade för att uppföra den tillåtna byggnaden, utan att taga i betänkande att det var jag som ensamt utverkat Kongl. Maj:ts Nådiga resolution derpå, och således haft en fullkomlig rättighet att få del af tillställningen; men nog härmed, emedlertid börjades med att efter Brunnsdrickningens slut nyssnämnde sommar under min sjukdom för influtne Brunnsmedel låta lägga den märkvärdiga stengrunden hvaraf ännu några lemningar synas kvar — men vidare fortsättning deraf blef aldrig synlig, ekuru jag och flere hvilka ännu lefva, redan om sommaren före grundläggningen hörde utaf en af de sedan blifvande Directeurerne att han i förhand varit betänkt på fönster till Salongen, men som hitintills ännu icke någon stomme dertill är upprest, så läser också inga fönster nu mera behövas. — Emedlertid är det min och fleres tro, att om förbemäldte Direction verkligen varit på alfvare tillskapad, så hade Salongen längesedan varit uppförd, och då hade icke allenast jag utan hela allmänheten stadnat hos Direction i största förbindelse. Och nog tror jag att om Herrarne varit ense uti sina öfverläggningar så hade ändamålet redan vunnits, — men hvad säger ett gammalt ordspråk? Ju flere kockar, dess sämre soppa.

Min väntan har varit fruktlös, hvarom jag så mycket mera blifvit öfvertygad sedan på Kongl.

Maj:ts befallning en väg blifvit anlagd tvärt igenom den märkvärdiga stengrunden, hvilken sedan icke blifvit flyttad på sitt rätta ställe som är öster om källan d. v. s. I händelse någon Brunns-Salong komme att uppföras, borde den som nyss sagt är placeras så att facaden presenterade sig midtemot den nya vägen med en provisioneldt täckt gång som ledde neder till källan hvaröfver borde vara bygd ett Tempel, så att källan alltid finge stå fri och öppen, i motsatts af hvad vi finne vid Stadens öfrige Hellsobrunnar så att vattnet icke såsom derstädes genom instängning försämrades; nämnde gång och Tempeltak kunde vara af god väf som om somrarne vid Brunnsdrickningens början påsattes och vid Augusti månads slut åter aftogs. Ett ypperligt tillfälle vore ock att inrätta ett Badhus uti den lilla Ahl-Lunden norr om källan, hvilket utan stor kostnad tillvägabringades medelst uppgräfning, hvarigenom man alltid hade tillgång på friskt badvatten ledande sig från källans ådror, hvilka uti de torraste somrar alltid varit ymnigt flödande. Men det ser ut som ändamålet med U. H. K. nu mera vore att låta den blifva till en Ruin, — likväl så länge källan gifver vatten, hvilket den alltid lär göra, kan stället ändå möjligen rikta någon; ty som det påstås skall den åldrige så kallade Brunnsmästaren hvilken nu flere år disponerat detta ställe, ensamt upphämta och sig till godo taga alla Brunnsafgifter af dem som vattnet begagna, och samlat sig sådan förmögenhet att han mot discretion, det förstås, kan tjena sin behöfvande nästa. — Således kan ändå Ruinen af detta ställe medföra någon om ej allmän dock en-

skildt nytta. — Skulle åter som nyss nämnt är, stället än en gång åter upparbetas och inrättas till en triffig och lockande plats, så torde någon komma med den invänningen att allmänheten möjligtvis derigenom kunde blifva betagen en gammal och uräldrig tillåtelse att der Trefaldighets- och Midsommarsnätterna sig förlusta — Alldeles icke, tvärtom — ty komme ordning och anständighet att blifva rådande, så skulle mången Husfader och Husmoder med sina barn en vacker Trefaldighets- eller Midsommarsafton utgå för att med muntra och anständiga lekar låta dem förlusta sig, hvaremot de nu då allt oskick dessa nätter får råda måste afhålla dem derifrån. Med ett ord, blefve stället organiseradt skulle det äfven befria Jägeri-Staten och de som äro sätte till ordningshållande deröfver, från många obehagliga uppträden; den tidpunkt torde en gång inträffa då händelsen skänker Uggelviks Helso-Källa de rättigheter och förmåner hvartill den af naturen varit ämnad — och — nog härmed.

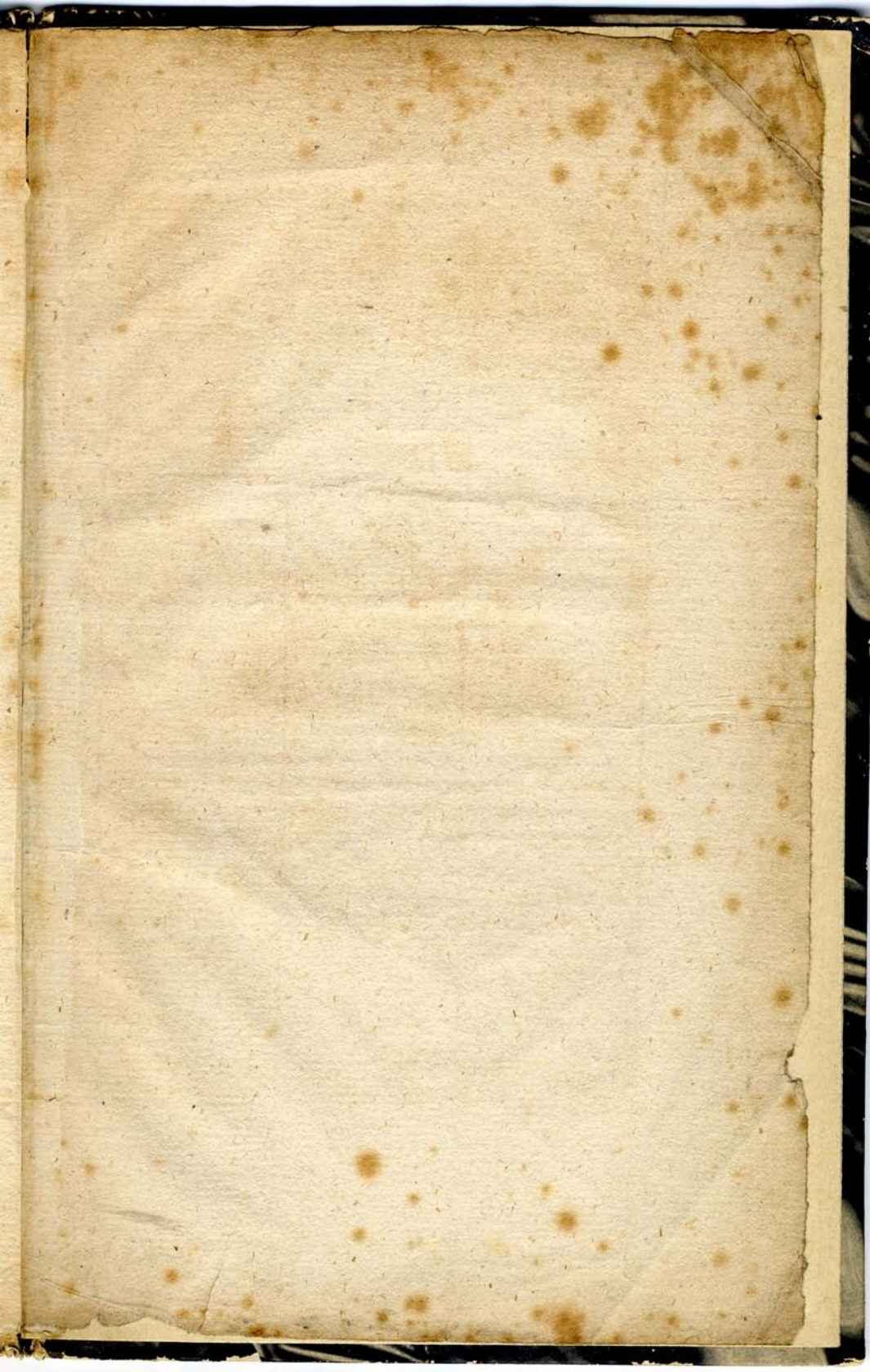
År 1820 inflöto uti frivilliga gåfvor 49 R:dr 6 sk. 7 rst. hvaremot jag af egne medel utgaf 107 R:dr 34 sk. 1 rst. År 1821 från Brunnsdrickningens början till den 19 Juli s. å., då förenämnda Direction vidtog min befattning inflöto 70 R:dr 35 sk. 5 rst., hvaremot utgifterne bestego sig till 99 R:dr 7 sk. 2 rst. allt Banco. Således var totala Inkomst-summan under min tid 119 R:dr 42 sk. och utgifterna 206 R:dr 41 sk. 3 rst. Min fordran är således 86 R:dr 47 sk. 3 rst. B:co. hvars valuta jag lærer få upphämta uti den klarrinnande källan. — Jag har nu uti denna berättelse följdt sanning och rätt-

visa; ostridiga handlingar och Verificationer äro alltid för den oväldige Granskaren att hos mig genomse. Dock i den händelse någon finnes som kan leda i bevis ett annat förhållande än det nu beskrifna, honom uppmanar jag att offentligen framträda — jag är beredd på svar. —

Kostar 12 sk. B:co.

STOCKOLM, hos G. M. Carlson, 1829.

Aggelviks Hellsokällas
Ruiner,

eller

Lär Lärning Hyslemans

Futklapp

till

Federbönder

Med Twåne Colorerade Pännetter

af
Emanuel Mallen.

Du villande, somi tror
Ett illskott förat och smakt,
Läs hand här innes bor -
Och tyfona ej tilli frakt!

Den smikna! Brunnsmästaren!

Förord.

Värdiga Läsare, hvem du händst må vara iöbil-
la dig icke att du här får läsa annat än sanning,
tål du intet den, så kasta efter genomläst företal
denna berättelse på Eldbrasan; mig quittar det li-
ka se'n sanningen hunnit i dagsljuset.

Författaren.

1793

1793

Die erste Hälfte des Jahres 1793
ist die Zeit der großen Not und
des Elends in Frankreich. Die
Königliche Regierung hat sich
aufgegeben und die National-
versammlung hat die
Verfassung von 1791 auf-
gehoben. Die National-
konvention hat die
Republik ausgerufen und
die Guillotine hat
ihre Arbeit begonnen.

1793

—❁❁❁❁❁❁❁❁❁❁—

Länge har jag varit betänkt på att till en upplust allmänhet utgifva en sanfärdig berättelse om U. H. K. under de åren jag dermed haft befattning, men icke förr än nu fått tillfälle dertill; och jag har så mycket mera skäl till en sådan upplysnings meddelande, som personer finnes hvilka i min frånvaro sökt leda den lättrogna åhöraren af deras illskefulla tal till en förvillad tanke om rätta förhållandet.

År 1812 efter det jag förut trenne somrar för en hastig åkomma uti mitt vänstra knä, begagnat Kongl. Djurgårds Helso-Brunn såg jag första gången som Brunsgäst U. H. K. och blef af då varande aktningvärdas Brunns-Sällskap vald till Ordin, Brunns-Fiskal, hvars befattning det tillhörde att så länge Brunnskuren påstod, anöttaga och förvara sådane frivilliga afgifter som (efter gammalt bruk), af Brunsgästerne utbetaldes. — Jag förde deröfver i Brunns-Sällskapets närvaro ordentelig bok och lämnade vid slutet af mitt vistande der till då varande beständiga Brunns-Derection en Cassa-Behållning stor 45 R:dr. 2 sk. 9 rst. Bco, Samma år anställdes Brunns-Promenad (icke på Brunns-Cassans bekostnad, utan efter serskilda samman skott,) till Wårdshuset Claes på hörnet efter andra Lifgardets väl arrangerade Reg:ts musik, 16 till antalet klädde till parad, på af mig hos Reg:ts-Chefen serskildt erhållen tillåtelse; dagen var vacker, samlingen talrik, lysande och he-

drande för stället, ty ordning och anständighet voro rådande. —

År 1813 begagnade jag icke denna Källas Helsovatten.

År 1814 då den märkvärdiga smädeskriften Uggelviks-balen utkom i slutet af året, hvars sanna förhållande här efteråt skall blifva utveckladt, begagnade jag likaledes som Brunns-gäst denna Helsokälla, blef äfven då af ett lika aktningvärdt och talrikt Brunns-Sällskap enhälligt kallad till emottagande af Ordin. Brunnsfiskals-befattningen och lemnade vid Brunns-terminens slut till förenämnde Direction en Cassa-Behållning stor 82 R:dr Bco. S. Å. ingafs af mig och flere Brunns-gäster underdånig ansökan till Kongl. Maj:t om tillstånd att bebygga och inrätta detta ställe i likhet med Stockholms öfriga Helso-brunnar, men som resolutionen innehöll afslag sammanträdde pluraliteten af sistnämnda års Brunns-gäster jemte Brunns-Directionen hos Källarmästaren Sandberg & Källaren tre Remyare och beslutades, att som ingen byggnad finge uppföras skulle förenämnde 82 R:dr Bco öfverlemnas till fördelning mellan några pauvres honteux, inom Ladugårdslands församling. Detta uppdrag verkställdes af Directionen mot qvitto och serskild tacksägelse i Tidningarne till Sällskapet; som jag vid detta sammanträde äfven var närvarande så får jag nämna, att ehuru jag icke direkte ogillade ett sådant beslut, emedan det var till behöfvande och nödställte likars understöd kan jag dock ej neka det jag projekterade att desse medel skulle få qvarstå hos den af detta årets Brunns-gäster som efter Brunnsdrickningens slut, på sällskapets begäran medlen mot ränta emottog intill dess att möjligen ännu uågon Bygg-

nadstillåtelse skulle kunna vinnas, och detså mycket heldre som Mannen hvilken hade emottagit dessa 82 R:dr. Bco. då var och ännu är i anseende till sina stora fastigheter här i staden väl och säkert känd, men som byggnads-tillåtelsen nu mera ansågs omöjlig att vinna och jag var ensam uti framställnings-frågan härom, så blef beslutet oförändradt. — Detta år utmärkte sig källans uppkomst framför flere af de föregående, och hade säkerligen tilltagit uti sitt anseende om ej Uggelviks-Balens författare låtit besolda sig att från trycket utgifva en sanningslös beskrifning hvars materialier säkerligen hämtats från åskådarne utanföre Dans-Salongens fönster och på gården, för att dymedelst bland allmänheten utsprida sådane rykten som möjligen skulle kunna betaga stället den recomendation det redan tillvunnit sig; men han bedrog sig. I stället för uträkningen att blifva hedrad för sina hopraffsade till en del vänjeliga karakterer han der framställt för Läsarens ögon, så ådrog han sig hederliga och tänkande personers förakt och afsky, hvarmed han slutade sin skriftbana. Emedlertid som sagt är, besöktes detta ställe nyssnämnde sommar af ett ovanligt stort antal bättre folk som begagnade källans helsovatten hvarföre och tvenne Brunnspromenader efter en vald musik kunde tillvägabringas och trenne väl arrangerade Brunnsbaler som voro anställda å Claes på hörnet, hvilken Dans-Societé, utom Brunnsällskapet utgjordes af ansedda Adelige och Borgerliga familjer samt Ståndspersoner, ej som det heter uti Smädeskriften, dit författaren visserligen ibland annat, hämtadt de dansande från fordna Hasselbäckens baler. Uggelviks-Brunns-

bals tillställning var som följer: Dans-salongen smakfullt prydd och rikt upplyst med hvita vaxljus i alla kronorne och tillhörande lampetter. — Orchestern af samma musik, och lika talrik som vid Djurgårds Brunnsbaler. Uti serskilte rum tätt invid Dans-salongen voro skänkar der Thé och Limonad serverades. Kapp- rum med sine Uppassare serskildt för Cavaljerer, och serskildt för Damer voro inrättade. Utom Brunns- och Romor-Mästrarne, efter hvad brukligt var costymerade, voro fyra Vaktmästare för billetters, emottagande och kontramärkens utlemnande, dessutom till Honneursvakt anställde en Corporal och fyra Grenadierer samt marschaller på Brunnsgården. De täta omväxlingarne af så väl privata som Hyreqvipager bevisade att samlingen var vald äfvensom att ingen Dame fick entré in i Dans-salongen som ej förut blifvit inviterad med kort. — Värddinnan för Vårdshushållningen hade äfven beflitat sig att vara rikeligen försedd med goda varor och som ingen efter balens slut lemnade stället med missnöje så kan man sluta att äfven hon gjorde sitt bästa för att befordra det till vinnande af kredit och anseende.

Om efter det sista Brunnsbale är 1814 afblåstes, några muntra Bacchi bröder qvarstadnat för att roga sig, så var det något som alldeles icke hörde till Bal-arrangementet; hvar för öfrigt Hr Wahlberg hämtat materialerna till smädebladens utvidgande till 4 delar är något som icke hörer till det ämne hvarom nu är frågan.

Åren 1815, 1816 och 1817 freqventerade jag icke detta ställe.

År 1818 begagnade jag slutligen som Brunns-gäst och Ordin. Brunnsfiskal denna H. K. och

lämnade, efter inköp af flere nödvändighetsper-
sedlar, hvaraf brunnen var i högsta behof, (på
Brunnssällskapets begäran,) till min efterträdare
Commissarien Aurell en behållning af 7 R:d.
5 sk. 4 rst. Jag har nu upplyst förhållandet
af de Brunns-medel som varit mig som Brunns-
fiskal ombetrodde, och önskade att om vissa andra
U. H. K:s. Brunnsfiskaler, som före och sedan
allt hitintills sig med källan befattat, kunde
göra detsamma, finge vi se hvilken som står
bäst till boks, så vida Verificationer, Decharger
och bevis skola galla. — Nu vill jag sluteligen
skrida till uppgift af hvad som influtit sedan
jag blef kallad till U. H. K:s. Föreståndare. År
1819 höstetiden eller efter Brunnsdrickningens
slut samma sommar, ville ej någon bärga de få
Inventarie persedlar som då funnos kvar, utan
allt lämnades till sköflings under bara himme-
len. Vid underrättelsen härom af då varande
Brunnsmästare, och efter betraktande af den
förstörelse som hotade en af våra första hälso-
källor, åtog jag mig (efter anmodan) vården
deraf och föresatte mig, om möjligt vore, att i
någon mohn upphjelpa och förkofra denna af
naturen så vackert belägna H. K. hvilken ifrån
uråldriga tider tyckes varit ämnad till annat
än splitets och afundens föremål, synnerligast
som jag näst K. Djurgårds-brunns Badinrättning
prisar detta vatten för min förut saknade hälsa.
— Påföljande året 1820, vid en sammankomst
uti Gula salen å Börsen, öfverlämnades mig af
då kvarvarande Direktörer källans kassa-kista
med deruti befindliga handlingar, samt en
kassa-behållning efter 20 års förlopp stor
6 sk. 6 rst. Bco. Med denna fond emottog jag
lemningarne af en hälsobrunn hvars tillhörighe-

— 8 —

ter ej ägt någon ständig Baskyddare, utan hvad som ena året genom gode och nitiske Patrioter förbättrats och tillkommit har året derefter då källan saknat dessa personer, blifvit till intet gjordt, hvaraf följderna varit att stället i betydlig mån försämrats. — Jag har på egen bekostnad utverkat Kongl. Sundhets-Collegii, Kongl. Maj:ts samt Hof-Consistorii särskildta, för en Hälsobrunn högst outhärliga, Resolutioner, och utan att vara egenkär, vädjar jag till den del af Stockholms respekt. Allmänhet, hvilken besökte detta ställe om somrarne åren 1820 — och 1821, att jemnföra hvad det då var och sedan varit allt ifrån sommaren år 1821 enär jag icke velat mig med källan befatta af orsaker dem jag nu förbigår att nämna; emedan sådant endast vore att framställa vissa personers karakterer på en mindre fördelaktig sida. — Men vidare till saken, efter det jag höstetiden år 1819 åter tog hand om källan, vill jag nu låta veta de förbättringar jag af egna medel dessa tvenne somrar åstadkom. — Allt kostar penningar — väl hade jag vid sommarens början år 1820 Konungens nådiga resolution att få uppbygga en Brunnssalong och tillåtelse att till kostnadens ersättande få uppbära frivilliga Brunnsafgifter — men som byggnaden icke straxt kunde värkställas, så lät jag emedlertid uppföra ett större och ett mindre tält, uppsatte en större flaggstång med dertill hörande flagg och vimpel, det enda minnet som ännu finnes kvar på stället sedan min tid. — N. B. sjelfva flaggstången. Ty som jag sjelf hade påkostat flaggen med sitt tillbehör, så ägde jag ock fullkomlig rätt att taga den derifrån, om det ej annars skolat gå med den som med mycket

mycket annat mig tillhörigt, uttransporterade tvenne rustvagnar med sparrar och bräder till golf och tvenne rader kyrkobänkar, förutom gungbräden, Predikstol, Altare med Altartafla och Nummertafla med kyrkosiffror, allt provisionellt för tillfället inrättadt, att det i hast, och med lätthet kunde uppsättas före Gudstjensernas början och åter nedtagas efter deras slut hvaremellan det större tältet begagnades synnerligast rägniga morgnar, som Brunnsalong för Brunnsvästerna och det så mycket förr som Tälten inrymde mellan 130 och 150 personer. I följe häraf och på min begäran tillät Kongl. Consistorium att utom vanlig Brunnsbön ordentlig Gudstjenst fick hållas och förordnade således till första årets Brunns-Predikant Kongl. Hof. Predikanten Rhodin och andra året efter af mig på förslag till Brunns-Predikant uppförde Pastor Jhrmark. Första Brunns-Predikan som således nånsin varit vid U. H. K. hölls midsommarsdagen år 1820 — efter Annonce uti Dagl. Allehanda som utvisade Gudstjensens början och Predikantens namn i likhet och tur med Stockholms öfriga tillåtna offentliga Gudstjens, hvilket sedermera fortfor alltjemt under min styrelsetid åren 1820 och 21 till hvarje Sön- och Helgedag. — Den föreställde kyrksalen var nu och sedermera åtskilliga Helgedagar med blomsterguirlander och löf invändigt klädd, — vald Coralmusik uppfördes och utsedd Cantor började kyrkosången, efter föregången repetition af musiken, och styckeskott låssades, samt sammanringning med tvenne klockor. Öfver tusende personer voro samlade och under sammanringningen tillströmmade folk från alla håll,

för att med uppmärksam andakt och stillhet deltaga uti denna högtidliga religiösa Ceremonie. — Dessa tvenne somrar hade man tillfälle att se denna i sig sjelf mindre ansedda Helso-Källa äfven blifva besökt af hvad man kallar bättre folk, ty till Söndags-Gudstjensterne hvimlade alla angränsade vägar af åkande, ridande och till fots promenerande folkskaror. — Jag sparde också hvarken kostnad, tid eller möda för att söka göra stället trifligt och behagligt, och de som af Helsovattnet sig begagnade blefvo alldrig astrugade någon afgift, utan hvar och en erlade en liten penning efter behag; och skulle denna Inrättning fullkomligt så väl kunna underhållas med frivillige gåfvor som de öfriga Brunnarne, hvarest ingen som Brunnsgäst får ett glas vatten förr än han erlagdt en bestämd Tribut till Brunnen, hvilket för mången vid sina tillfällen kan vara svårt nog. — Deremot var det under min tid som Styresman för U. H. K. fritt för alla att deltaga uti ställets bekvämligheter och nöjen; äfven de som icke erlade en enda skilling blefvo likaväl ansedde. Behöfvande Brunnsgäster hade dessutom sitt understöd lika som vid de öfrige Stockholms Helsobrunnar efter som tillgångarne medgäfvor. — Utom förenämnde arrangementer fanns dessa tvenne åren 1820 och 1821 En Brunns-Läkare på stället att tillgå, utan afsigt att Brunnsgästerne beskatta. — Efter af mig gjord anhållan och som gammal vän och bekant åtog sig Professoren Herr Doct. N. Åkerman Läkarevården och var nästan dageligen, under Brunnsdrickningen, närvarande på stället. — Jag hade visserligen fortfarit, och efter min lyckligt återvundna hälsa år 1823 återtagit denna

befattning och nu längesedan haft den tillåtna Brünns-Salongen uppförd, om jag ej väntat detta af den egenmäktigt uppkomna, så kallade Direction (med all respekt för öfrigt för dess Ledamöter) hvilken, utan samråd med mig, korrt före min sjukdom vid slutet af sommaren år 1821 sig formerade för att uppföra den tillåtna byggnaden, utan att taga i betänkande att det var jag som ensamt utverkat Kongl. Maj:ts Nådiga resolution derpå, och således haft en fullkomlig rättighet att få del af tillställningen; men nog härmed, emedlertid börjades med att efter Brunnsdrickningens slut nyssnämnde sommar under min sjukdom för influtne Brunnsmedel låta lägga den märkvärdiga stengrunden hvaraf ännu några lemningar synas kvar — men vidare fortsättning deraf blef aldrig synlig, ekuru jag och flere hvilka ännu lefva, redan om sommaren före grundläggningen hörde utaf en af de sedan blifvande Directeurerne att han i förhand varit betänkt på fönster till Salongen, men som hitintills ännu icke någon stomme dertill är upprest, så läser också inga fönster nu mera behövas. — Emedlertid är det min och fleres tro, att om förbemäldte Direction verkligen varit på alfvare tillskapad, så hade Salongen längesedan varit uppförd, och då hade icke allenast jag utan hela allmänheten stadnat hos Direction i största förbindelse. Och nog tror jag att om Herrarne varit ense uti sina öfverläggningar så hade ändamålet redan vunnits, — men hvad säger ett gammalt ordspråk? Ju flere kockar, dess sämre soppa.

Min väntan har varit fruktlös, hvarom jag så mycket mera blifvit öfvertygad sedan på Kongl.

Maj:ts befallning en väg blifvit anlagd tvärt igenom den märkvärdiga stengrunden, hvilken sedan icke blifvit flyttad på sitt rätta ställe som är öster om källan d. v. s. I händelse någon Brunns-Salong komme att uppföras, borde den som nyss sagt är placeras så att facaden presenterade sig midtemot den nya vägen med en provisioneldt täckt gång som ledde neder till källan hvaröfver borde vara bygd ett Tempel, så att källan alltid finge stå fri och öppen, i motsatts af hvad vi finne vid Stadens öfrige Hellsobrunnar så att vattnet icke såsom derstädes genom instängning försämrades; nämnde gång och Tempeltak kunde vara af god väf som om somrarne vid Brunnsdrickningens början påsattes och vid Augusti månads slut åter aftogs. Ett ypperligt tillfälle vore ock att inrätta ett Badhus uti den lilla Ahl-Lunden norr om källan, hvilket utan stor kostnad tillvägabringades medelst uppgräfning, hvarigenom man alltid hade tillgång på friskt badvatten ledande sig från källans ådror, hvilka uti de torraste somrar alltid varit ymnigt flödande. Men det ser ut som ändamålet med U. H. K. nu mera vore att låta den blifva till en Ruin, — likväl så länge källan gifver vatten, hvilket den alltid lär göra, kan stället ändå möjligen rikta någon; ty som det påstås skall den åldrige så kallade Brunnsmästaren hvilken nu flere år disponerat detta ställe, ensamt upphämta och sig till godo taga alla Brunnsafgifter af dem som vattnet begagna, och samlat sig sådan förmögenhet att han mot discretion, det förstås, kan tjena sin behöfvande nästa. — Således kan ändå Ruinen af detta ställe medföra någon om ej allmän dock en-

skildt nytta. — Skulle åter som nyss nämnt är, stället än en gång åter upparbetas och inrättas till en triffig och lockande plats, så torde någon komma med den invänningen att allmänheten möjligtvis derigenom kunde blifva betagen en gammal och uräldrig tillåtelse att der Trefaldighets- och Midsommarsnätterna sig förlusta — Alldeles icke, tvärtom — ty komme ordning och anständighet att blifva rådande, så skulle mången Husfader och Husmoder med sina barn en vacker Trefaldighets- eller Midsommarsafton utgå för att med muntra och anständiga lekar låta dem förlusta sig, hvaremot de nu då allt oskick dessa nätter får råda måste afhålla dem derifrån. Med ett ord, blefve stället organiseradt skulle det äfven befria Jägeri-Staten och de som äro sätte till ordningshållande deröfver, från många obehagliga uppträden; den tidpunkt torde en gång inträffa då händelsen skänker Uggelviks Helso-Källa de rättigheter och förmåner hvartill den af naturen varit ämnad — och — nog härmed.

År 1820 inflöto uti frivilliga gåfvor 49 R:dr 6 sk. 7 rst. hvaremot jag af egne medel utgaf 107 R:dr 34 sk. 1 rst. År 1821 från Brunn-druckningens början till den 19 Juli s. å., då förenämnda Direction vidtog min befattning inflöto 70 R:dr 35 sk. 5 rst., hvaremot utgifterne bestego sig till 99 R:dr 7 sk. 2 rst. allt Banco. Således var totala Inkomst-summan under min tid 119 R:dr 42 sk. och utgifterna 206 R:dr 41 sk. 3 rst. Min fordran är således 86 R:dr 47 sk. 3 rst. B:co. hvars valuta jag lærer få upphämta uti den klarrinnande källan. — Jag har nu uti denna berättelse följdt sanning och rätt-

visa; ostridiga handlingar och Verificationer äro alltid för den oväldige Granskaren att hos mig genomse. Dock i den händelse någon finnes som kan leda i bevis ett annat förhållande än det nu beskrifna, honom uppmanar jag att offentligen framträda — jag är beredd på svar. —

Kostar 12 sk. B:co.

STOCKOLM, hos G. M. Carlson, 1829.

